

Nr 31.

Av herrar **Björck, Wilhelm**, och **Sandler**, om anslag till tryckning av undervisningsstatistik.

I den stat för skolöverstyrelsen, som den 22 juni 1921 fastställdes att träda i kraft från och med år 1922 och som slutade på ett belopp av 560,400 kronor, ingick ett förslagsanslag, högst, till skrivmaterialier, expenser, bränsle samt tryckningskostnader å 100,000 kronor. Av denna anslagspost bestredos, jämte annat, kostnaderna för tryckning av statistiska avdelningens redogörelser för skolväsendet, överstyrelsens årsberättelse och vissa cirkulär.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 124 av 1923 års åttonde huvudtitel) vidtogs från och med budgetåret 1923—1924 en sänkning av sagda anslagspost, så att efter nämnda tidpunkt intet anslag av statsmedel utgick för tryckning av skolstatistik, skolöverstyrelsens årsberättelser m. m.

Under punkt 132 av 1928 års åttonde huvudtitel föreslogs ett återupptagande av undervisningsstatistikens tryckning i viss omfattning; kostnaderna härför beräknades för budgetåret 1928—1929 till 17,000 kronor.

I skrivelse den 15 maj 1928, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 129 bland annat:

Riksdagen funne starka skäl tala för återupptagande av utgivandet av undervisningsstatistiken. Emellertid syntes det riksdagen icke nödvändigt att åtminstone nu till en början utgivandet skedde genom årliga publikationer. Ett offentliggörande i tryck av det väsentligaste och mest betydelsefulla av ifrågavarande statistik torde, efter vad riksdagen inhämtat, kunna ske med vissa tidsperioders mellanrum, exempelvis vart tredje år, utan att därigenom några större olägenheter skulle vållas.

I anslutning till vad sålunda anförts anvisade riksdagen för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 juni 1928 ställdes ifrågavarande extra reservationsanslag till överstyrelsens förfogande, varjämte föreskrevs, att anslaget skulle disponeras så, att *dels* högst 6,000 kronor skulle användas till bestridande av de egentliga tryckningskostnaderna för en berättelse över folkskolorna och högre folkskolorna, *dels ock* högst 2,000 kronor till den förstärkning av arbetskrafterna på skolöverstyrelsens statistiska avdelning, som kunde finnas erforderlig till följd av arbetet med nämnda berättelse. Den 15 februari 1929 medgav Kungl. Maj:t, att ovannämnda belopp å högst 6,000 kronor finge användas jämväl

till bestridande av tryckningskostnaderna för en berättelse över lärarutbildningen.

Även för budgetåret 1929—1930 anvisades till tryckning av undervisningsstatistik ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1929 ställdes nämnda anslag till överstyrelsens förfogande, varvid föreskrevs, att *dels* högst 6,000 kronor skulle användas för en berättelse över det högre undervisningsväsendet, *dels ock* högst 2,000 kronor till förstärkning av arbetskrafterna på skolöverstyrelsens statistiska avdelning.

För budgetåret 1930—1931 har riksdagen för samma ändamål anvisat ett belopp av 3,400 kronor. Genom beslut den 23 maj 1930 har föreskrivits, att nämnda anslag skall — med anlitande tillika av högst 2,100 kronor av de å föregående års anslag för samma ändamål uppkomna besparingar — sålunda disponeras, att *dels* högst 3,500 kronor användas till bestridande av de egentliga tryckningskostnaderna för en berättelse över yrkesundervisningen, *dels ock* högst 2,000 kronor till förstärkning av arbetskrafterna på skolöverstyrelsens statistiska avdelning.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för ändamålet för budgetåret 1931—1932 och därvid anfört bland annat följande:

I överensstämmelse med planen har överstyrelsen budgetåret 1928—1929 utgivit två publikationer, nämligen en berättelse över folkskolorna och de högre folkskolorna redovisningsåret 1926—1927 samt en berättelse över lärarutbildningen läsåret 1927—1928. Budgetåret 1929—1930 utkom en berättelse över det högre skolväsendet läsåret 1927—1928. För närvarande förberedes en berättelse över yrkesundervisningen läsåret 1928—1929, vartill medel anvisats av 1930 års riksdag. Budgetåret 1931—1932 skulle alltså berättelser över folkskolorna och de högre folkskolorna samt över lärarutbildningen vara i tur att utgivas.

Berättelsen över folkskolorna och de högre folkskolorna ävensom berättelsen över det högre skolväsendet hava alltså utkommit sedan något mera än ett helt år förflutit efter det läsår, som de avse. Detta blir också förhållandet med den budgetåret 1930—1931 utkommande berättelsen över yrkesundervisningen. Endast berättelsen över lärarutbildningen utgavs under budgetåret närmast efter det läsår, som berättelsen avsåg. För framtiden torde sistnämnda berättelse icke böra intaga någon undantagsställning i här berörda hänseende. Den nästa berättelsen över lärarutbildningen skulle, med iakttagande av att 3 år förflyta mellan varje, komma att omfatta läsåret 1930—1931 och utkomma budgetåret 1932—1933.

För budgetåret 1931—1932 skulle alltså endast återstå berättelsen över folkskolorna och de högre folkskolorna, avseende redovisningsåret 1929—1930. Det har vid åtskilliga tillfällen inom överstyrelsen och redan dessförinnan,

då den statistiska avdelningen hörde under ecklesiastikdepartementet, varit på tal att fullständiga berättelsen över folkskolorna, så att uppgifterna bleve mera detaljerade, i överensstämmelse med vad fallet är beträffande övriga undervisningsanstalter. Rörande de högre folkskolorna, kommunala mellanskolorna, de allmänna läroverken, privatläroverken och yrkesskolorna lämnas i de statistiska berättelserna uppgifter om lärare, lärjungar och andra förhållanden vid varje särskild skola. För folkskolorna åter lämnas endast summariska uppgifter för varje län.

Uppgifter av det senare slaget äga företrädesvis statistiskt intresse. I det dagliga arbetet inom skolöverstyrelsen erfordras ofta uppgifter såväl för de särskilda skoldistrikten som ock för varje särskild skola beträffande skolans namn och adress, skolform, antal undervisnings- och läraravdelningar, antal lärjungar å små- och folkskolestadiet samt undervisningslokaler. Förfrågningar om lätt tillgängliga uppgifter i förevarande hänseende hava hos överstyrelsen ofta gjorts från statsdepartement och från olika ämbetsverk. Även från andra för skolväsendet intresserade har behov i detta hänseende ofta yppats. Det är tydligt, att endast genom en dylik mera fyllig framställning kan statistiken giva en någorlunda konkret bild av vårt folkskoleväsens organisation och verksamhet. Tryckningskostnaden för en dylik detaljerad framställning skulle enligt inhämtade upplysningar kunna bliva ganska måttlig och genom vidtagande av lämpliga förkortningar i regel kunna inskränkas till en enda rad för varje skola.

Utom denna detaljerade framställning erfordras givetvis en del översiktstabeller. I vissa fall torde översikten böra, i likhet med vad hittills ägt rum, göras länsvis, i andra fall torde en tillräckligt överskådlig bild av förhållandena erhållas, om länen sammanföras i vissa huvudgrupper, förslagsvis 5, nämligen övre Norrland, nedre Norrland och Dalarne, Mälar- och Hjälmarlandskapen, Vänerområdet samt södra Sverige med Gotland.

Tryckningskostnaden för en berättelse över folkskolorna och de högre folkskolorna med här antydd uppställning har beräknats komma att uppgå till omkring 9,500 kronor. När planen till ett periodvis utgivande av undervisningsstatistiken uppgjordes, räknades med en medelkostnad för tryckningen av 6,000 kronor om året eller för hela treårsperioden 18,000 kronor. Under den första treårsperioden komma tryckningskostnaderna, för så vitt de nu kunna överskådas, att utgöra

1928—1929: folkskolorna och de högre folkskolorna		
1926—1927	kronor	3,688:16
lärarutbildningen 1927—1928	„	1,663:72
1929—1930: det högre skolväsendet 1927—1928		5,634:75
1930—1931: yrkesskolorna 1928—1929 (beräknat belopp)		3,500:—
		<hr/>
		Kronor 14,486:57

Denna summa understiger den till en början till 18,000 kronor beräknade med omkring 3,500 kronor. Om dessa besparingar kvarstått å reservationsanslaget, hade för tryckning av den utvidgade berättelsen över folkskolorna och de högre folkskolorna endast erfordrats ytterligare 6,000 kronor, då, enligt vad ovan anförts, tryckningskostnaden har beräknats till omkring 9,500 kronor. Emellertid har den besparing, som uppstod budgetåret 1928—1929, tagits i anspråk vid riksstatens uppgörande för budgetåret 1930—1931, varjämte för sistnämnda budgetår endast räknats med 3,500 kronor till tryckningskostnaden.

Till förstärkning av arbetskrafterna å den statistiska avdelningen räknades med 2,000 kronor om året. Den arbetskraft, som för ändamålet anställdes, har ansetts böra placeras i fjärde lönegraden av den löneplan, som upptages i 6 § av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Under budgetåret 1928—1929 var extra arbetskraft endast anställd en del av året, varigenom en besparing av 1,521 kronor 8 öre uppstod. Budgetåret 1929—1930 utbetalades i avlöning till befattningshavaren i fråga 1,752 kronor 75 öre. Då denna nu fyllt 21 år, kommer årsavlöningen att uppgå till 2,052 kronor. Anslagsbehovet för utgivandet av en berättelse över folkskolorna och de högre folkskolorna i den utvidgade gestalt, för vilken här redogjorts, skulle alltså uppgå till 11,552 kronor, vilket belopp torde böra avrundas uppåt till 12,000 kronor. Kostnaderna för det statistiska trycket variera alltså olika år med de undervisningsanstalter, som avhandlas, och det ligger i sakens natur att kostnaderna bli större de år, då folkskolestatistiken utges, för så vitt man vill göra denna del av undervisningsstatistiken så pass detaljerad, att den kan fylla sin uppgift.

På grund av vad sålunda anförts hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för fortsatt utgivande av undervisningsstatistik anvisa för budgetåret 1931—1932 ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor.

Emellertid har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1931 års riksdag icke upptagit något anslag för ändamålet. Uppenbarligen är det ägnat att medföra mycket betydande olägenheter att icke äga tillgång till offentlig statistik över undervisningsväsendet ens i den begränsade omfattning, varav riksdagen så sent som år 1928 funnit bestämt behov föreligga. Och det torde med fog kunna ifrågasättas, om den sunda sparsamheten främjas genom att bekosta utarbetandet av denna statistik men uraktlåta att sörja för att resultatet av arbetet ställes till myndigheters och enskildas förfogande. Då ej minst i nuvarande läge en bekväm tillgång till statistiska uppgifter rörande undervisningsväsendet är synnerligen behöflig och kostnaderna för tryckning

av desamma äro förhållandevis blygsamma, synes ingen tvekan kunna råda därom, att erforderligt anslag bör av riksdagen anvisas.

Under återopande av det anförda hemställes,

att riksdagen ville till tryckning av undervisningsstatistik för budgetåret 1931—1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av 12,000 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Stockholm den 15 januari 1931.

Wilhelm Björck.

Rickard Sandler.
